

"Mağdur Ve Mağrur" Toplumbilimci İsmail Beşikçi

Mehmet BAYRAK

A- "Mazlum ve Kahraman" Yılmaz Güney'den "Mağdur ve Mağrur" Beşikçi'ye Uzanan "Acılı Büyük Yaşamlar"

Geçmişte bir yazımda; gerek film hikâyesi, gerek film senaryosu, gerek oyuncu, gerekse yönetmen olarak Türkiye sinemasında bir ekol yaratan **Yılmaz Güney**'i "*mazlum ve kahraman*" olarak nitelendirmiştim. O, Kürdistan'dan gelip Çukurova'nın bereketli topraklarında yoğun bir dirlik müdacesesine girişmiş; "Yılmaz Pütün" imzasıyla yazdığı bir hikâyeden dolayı daha Demokrat Parti döneminde "komünizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle tutuklanmış, sonraki yıllarda da son derece maceralı bir yaşam sürdürmüştü. 1960'lı yıllardan itibaren özellikle toplumcu sinemaya yöneldikten sonra sayısız ilginç olaya tanıklık etmiş ve önü kesilmeye çalışılmıştı. 1970'li yıllardan sonra devrimci örgütlerle ilişkilendirilerek susturulmaya ve etkisizleştirilmeye çalışılmış, daha sonraki yıllarda ise Çukurova'daki film çekimi sırasında bir provokasyona kurban edilmişti. Yıllar süren kapalı hapis yaşamından sonra yarıaçık cezaevine çıktığında, gelecekte de kendisine yaşam hakkı tanınmayacağını gördüğü için ülke dışına, Avrupa'ya çıkmak zorunda kalmıştı. TRT'deki görevimin 80 Cuntası'na rastlayan kesitinde, onun filmlerine nasıl düşmanlık edildiğini, yasaklamayla yetinilmeyip, kopyalarının nasıl imha edildiğini doğrudan gözlemlemiştim. Yılmaz Güney, Cunta yönetimi için adeta onulmaz ve son derece tehlikeli bir düşmandı...

Yılmaz Güney'in sürgünde yaşama veda etmesinden dört yıl sonra 1988'de çıkarmaya başladığım **Özgür Gelecek** dergisinin ilk sayısında, aynı yıl içinde Almanya'da yapılan bir anma etkinliğinin yanısıra, birlikte hapis yattığı dost-yazar **Hasan Kıyafet**'in "**Mahpus Yılmaz Güney**" kitabı dolayısıyla kendisiyle yaptığım bir konuşmaya da yer vermiştim. Kıyafet, bu konuşmamızda Yılmaz Güney'in "*Kürtlüğümden ve yoksulluğumdan çok çektim*" sözüne özellikle vurgu yapıyordu. Yılmaz'ı tanıyan ve yakından izleyen bir başka dost-yazar **Oral Çalışlar** ise, ölümünün 10. yıldönümü dolayısıyla kaleme aldığı bir yazıda onu "*mazlum ve kahraman*" olarak nitelendirmiş (Cum. 9 Eylül 1994) ve ben de bu eksende "*Mazlum ve Kahraman Yılmaz'ın Acılı Büyük Kürt Yaşamı*" konulu bir incelemeyle, bu aşk, macera ve hüznü adamının ilginç yaşamını bir inceleme yazısıyla yeniden gündeme getirmiştim. 1994'te zorunlu olarak Avrupa'ya çıktığımda, katıldığım ilk toplantı da üç önemli Kürt insanının (Sinemacı **Yılmaz Güney**, şair **Cigerxwin**, bilim adamı **Qanadê Kurdo**) ölümlerinin 10. yıldönümü anma etkinliği idi.

Belki, Yılmaz Güney'den çok Beşikçi'ye uyan "*mazlum ve kahraman*" sıfatını önceden Güney'e atfettiğimiz için; Beşikçi'yi, resmi ideolojinin en büyük mağduru olmasından ve mağrur duruşundan dolayı "*mağdur ve mağrur*" veya "*mağdur ve kahraman*" olarak nitelendirmeyi daha uygun bulduk...

B- Derviş-meşreb ve Erdemli Bir Kürdolog: Beşikçi

Üniversitede okuduğum yıllarda Beşikçi'yi ilkin, "**Göçebe Alikan Aşireti**" üstüne yaptığı doktora tezinden, ardından da **Doğu Anadolu'nun Düzeni** (İst. 1969) konulu kitabından dolayı tanımıştım. Beşikçi'nin bu kitabıyla, **Doğan Avcıoğlu**'nun **Türkiye'nin Düzeni** adlı kitabı, dönemin en popüler kitaplarıydı.

Sonraki dönemde Beşikçi'nin de kimi yerlerini eleştirdiği bu kitap, kendi alanında adeta bir "ilk"ti. Nitekim, sonradan Beşikçi ile kimi polemikler yaşayan **İlhan Selçuk** bile, yayımlandığı 1969 yılında kitaba şu övgüleri diziordu:

"Artık birtakım genç adamlar, uygarlığın ortak malı olan bilim yöntemlerini benimseyerek gözlerini Anadolu insanına ve Anadolu'ya çevirmişlerdir. Bunlar, bildiğimiz alıştığımız soydan (hoca) değil, el değmemiş Türkiye'nin gerçeklerini keşfetmeye çalışan birer mütevazî insandırlar. İçinde yaşadığı toplumdan habersiz kişilerin otorite sayıldığı ülkemizde, gerçek peşinde zahmete koşulan ne kadar bilim adamı varsa saygıyla karşılamak gerekir. Bunlardan biri de **İsmail Beşikçi**'dir.(...) İsmail Beşikçi'nin kitabı, üniversite içinde ve dışında tüm aydınların okuması gereken bir kitaptır" (Cumhuriyet gaz. 8 Eylül 1969)

İsmail Beşikçi üzerine bugüne kadar birkaç kitabın yanısıra, çok sayıda yazı yazıldı. Belirlediğim kadarıyla İsmail Beşikçi üstüne ilk kitap 1973'te İsveç'te yayımlandı. **Rêxistina Têkoşer û Şoreşgerên Kurdistan** (Kürdistan Devrimci Militanları Organizasyonu) adına BAHÖZ (Fırtına) Yayınları'nın 6'ncısı olarak yayımlanan kitap "**İsmail Beşikçi ve Bazı Kürt Köylülerinin İddianameleri**" adını taşıyordu. O tarihte Erzurum Üniversitesi Sosyoloji Bölümündeki görevinden atılmış ve 12 Mart Cuntası döneminde tutuklanmış olan Beşikçi, bir gençlik resmiyle birlikte şu sözlerle anılıyordu: "Demir parmaklıklar arkasında Kürt halkının haklı demokratik ve milli kavgası uğruna, özgür günlerin geleceğini müjdeleyen namuslu ve dürüst Türk sosyalisti İsmail Beşikçi yoldaş!.." (Adı geçen kitap, iç kapak).

Kitapçığın içine büyütülmüş olarak, ayrı bir tabaka halinde şu dördlük de konmuştu:

*Hezar, hezar sed sal herin
Merd û namerd ser bigerin
Te bernadin em ji destan
Welatê me xweş Kurdistan*

Kitapçıkta Beşikçi'yi konu alan bir "ön-deyiş"le birlikte Beşikçi ve kimi Kürt köylüler hakkında düzenlenen iddianamelere ve savunmalara da yer verilmektedir. Bu haliyle kitapçık, daha sonra yine kısmen geliştirilmiş olarak Avrupa'da ve daha da geliştirilmiş olarak Türkiye'de yayımlanan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) Dava Dosyasının bir ön hazırlığı niteliğindedir.

Bilindiği gibi, Beşikçi ile ilgili son olarak hazırlanan bir kitap Armağan Kitap ise 2011 yılında, SBF öğretim görevlilerinden **Barış Ünlü** ve **Ozan Değer**'in editörlüğünde İletişim Yayınları'ndan çıktı. Bizim de bir incelemeyle katıldığımız kitapta, toplam 52 araştırmacının yazılarına yer veriliyor.

C- İyiniyetle Acı Gerçek Buluşunca...

Beşikçi ile ilgili 1973'te Avrupa'da yayımlanan kitapçığın "ön-deyiş"indeki şu belirleme, benim de birçok defa tanıklık ettiğim bir gerçekliğin, bir başka deyişle "iyiniyetle acı gerçeğin buluşması"nın insan yaşamında yarattığı dönüşümün tipik örneğidir. Şöyle deniyor ön-deyişte:

"1939 Yılında İskilip'te doğan Beşikçi, orta öğrenimini Çorum'da tamamladı. Ardından 1962 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Yüksek öğreniminin akabinde, çalıştığı devlet dairelerinde (özellikle İçişleri Bakanlığında), Türk bürokrasisinin yapısını ve karakteristiklerini iyice kavrayan Beşikçi, Bitlis ve Hakkari'de askerliğini yapması nedeni

ile, Türk şövenizmine ve Kürt halkının çilesine karşı elbette yabancı kalamazdı. Daha sonraları sosyoloji asistanı olarak girdiği Erzurum Üniversitesi'nde, Kürt emekçi tabakalarının yaşamını ve özelemlerini bizatihi müşahade etti. Bu obje, Beşikçi'nin kendisinin içinden gelmediği bir topluma, hiç bir çıkar gözetmeden özünü feda etmesine yol açtı."

Bu, bir bakıma "**Kürdistan ökse otunun çekiciliği**" bir başka deyişle "**iyiniyetle acı gerçeğin buluşması**"dır. Bilindiği gibi, ökse otu, içine çekme özelliği olan bir ot cinsidir. Kürdistan gerçeği de, iyiniyetli insanlar açısından böylesi bir çekiciliğe sahiptir ve kendi payıma bunun birçok ilginç örneğine rastlamışım. Cumhuriyet'in başlangıç yıllarında kimi Kemalist yazarların, Kürt toplumuna ve hareketlerine karşı resmi ideoloji güdümlü masa-başı çalışmalar bir yana bırakılırsa; bu iyiniyetli sahiplenmenin ilk edebi örneklerini Köy Enstitülü yazarlarda görüyoruz. Edebiyatın halklaşmasında ve edebiyat coğrafyasının zenginleşmesinde bir dönemeç olan Köy Enstitülü yazarlar kuşağının birçok köy notu, gezi notu, anı, şiir, hikaye ve roman türü eserlerinde Kürt coğrafyasına ve Kürt insanına da yer verildiğini gözlemliyoruz. Bu konuda ilk aklıma gelen isimlerden ikisi **Selahattin Şimşek** ve **Osman Şahin**'dir. Sivas- Şarkışlalı Selahattin Şimşek, Hakkari yöresinde ilköğretim müfettişi olarak bulunduğu sıradaki izlenimlerini **Hakkari Dedikleri** adıyla 1960 yılında yayımlamış, daha sonra Zap ırmağında sulara kapılarak hayatını kaybetmiştir. Mersin-Aslanköylü Osman Şahin ise Siverek'teki öğretmenlik dönemine ilişkin izlenimlerini, başta **Kırmızı Yel** (1971) olmak üzere çeşitli öykü kitaplarıyla bilince çıkarır. Adı geçen yazar, Kürdistan gerçeğini yakın döneme ilişkin eserleriyle de gündeme getirmiştir. Sözelimi bunlardan biri de, Koruculuk sisteminin Kürdistan'da yarattığı tahribatı anlatan **Fıratın Sırtındaki Kan- Bucaklar**'dır (1995).

Ancak, bunun en çarpıcı örneklerinden biri, 1993'te Sivas-Madımak'ta yakılarak katledilen şair **Metin Altıok**'un tanıklığıdır. Bingöl'deki felsefe öğretmenliği döneminde "Kürdistan gerçeği" ile buluşan Altıok, şehit olan gerillalara ilişkin mensur ve manzum bir izlenimini şöyle aktarıyor:

"O kadar ilginç o kadar önemli şeyler yaşadım ki Bingöl'de... Benim için ikinci bir üniversite oldu. Hayatı gördüm. Mesela bir şey anlatayım size. Bir gün Bingöl'e iki ceset getirdiler. Bingöl bu ölülerle çalkalandı. Kahveler boşaltıldı. Herkes görmeye gidiyor. Ben de gittim. Morga götürüyorlardı cesetleri. Biri erkek, daha bıyıkları terlememiş, öbürü bir kız... Erkeğin elbiseleri üstünde, kız çırılçıplak. Ama erkeğin yüzü dümdüz, burnu yok, baldırından da lop et koparılmış. Parmakları mürekkepli. Parmak izi almışlar. Çok etkilendim bu olaydan ve tabii rakıya vurdum. Sonra bir de şiir yazdım:

Kimliksiz Ölüler

1-

Öyle ak, öyle ak ki teni
İpekten biçilmiş sanki.
Duyulmamış bu yüzden
Üstünü örtmek gereği.
Çırılçıplak, incecik
Sedyede bir kız cesedi.
Bir kızım sağsa eğer;
Bir kızım morgda şimdi.

2-

Göğsü kana belenmiş,
Gözlerinde meneviş,
Genç yüzünde bıyıkları
Daha yeni terlemiş
Sabıka kayıtlarında adı
Yaşarken hiç geçmemiş.

İyi hal kağıdı bile
Alırmış isteseymiş.
Akıl alır da dostum;
Yürek almaz bir tuhaf iş.

3-

Çoktan soğumuş gövdesi,
Ama elleri hâlâ diri.
Sağ avucundan geçmiş
Mermilerden biri.
Gören bir göz olmuş
Sanki o mermi deliği.
Bakıyor avucundan
Kısacık yaşam emeği.
Sevmeyi deneseydiniz;
Bu yolu seçmezdi belki!

4-

Açacak yine baharda,
Dağlarda koyaklarda.
Adı yok bir çiçektir
Zulmun kara toprağında.
Onun da bir sözü vardı
Bu gökkubbe altında.
İşte o öldü artık;
Bir yas bıraktı arkasında.
Ve çağdışı bir korku
Hısım, akrabaya.

5-

Yanında dağılmış kâğıtlar
Ve tütün tabakası var.
Bir bez parçasıyla
Ağzını tıkamışlar.
Cesedi sırtüstü
Boyunca uzatmışlar.
Bir deniz kabuğunda
Dalgaları duyanlar,
Boş bir mermi kovanı
Sizce nasıl uğuldar..

(Ek Politika, Sayı: 60/1998)

Bu noktada, şunu da belirtelim ki, eserlerinde Kürdistan ve Kürt gerçeğini anlatan bu yazarlar da, başka birçok toplumcu yazar gibi hapishaneden nasibini almaktan kurtulamamışlardır... Ya da, Metin Altıok örneğinde olduğu gibi, yakılarak katledilmekten...

Kürtler arasında "**Sarı Hoca**" olarak ün salan Beşikçi'ye birçok benzetme yapılmıştır. Onu, "*Çağımızın Sokrates'i*" olarak nitelendiren ya da Cezayir Milli Kurtuluş Savaşı'nın düşünce babası, zenci önder **Frantz Fanon**'a benzetenler olduğu gibi; Kürt aydınlanmasının 17. yüzyıldaki önemli mübeşşiri/habercisi **Ehmedê Xanî**'ye benzetenler de vardır.

Bu sonuncu karşılaştırmayı yapan ve şimdi aramızda olmayan, kadirbilir dost-araştırmacı **Dr. Cemşid Bender** de, Beşikçi'yi "*çağdaş derviş bilim adamı*" olarak nitelendirmekte ve Kürt mücadelesine katkısını şu sözlerle özetlemektedir: "*Ülkede bilimin onurunu*

koruduğu, Kürt halkını inkâra karşı savunma yaptığı için ceza yasalarındaki kıstaslara göre rekor sayılacak ölçüde cezalandırılan **Dr. İsmail Beşikçi**, karanlığı aydınlatan bir sosyologdur. O, kalemiyle, düşüncesiyle kalbini bütünleştirmiştir. Xani 1600'lü yılların Kürt toplumunun masalını, hikayesini, şiirini, sosyolojisini ve hayallerini işlemiştir **Mem û Zîn**'de. Beşikçi ise bu kapsamlı projenin 1900'lü yıllardaki sosyal coğrafyasını aydınlatan öncü bilimci oldu. Xani, 17. yüzyılın düşen ve yükselen insanının romanını, poemini yaratmıştı; Beşikçi ise 20. yüzyıldaki gelişmeler ışığında Kürtler'in eksi ve artılarını ortaya koyma çabasında kesintisiz ter dökenler arasındadır.(...) O, doğruları söylediği için, baldıran zehiri içmek zorunda bırakılan **Sokrat**'ın, dünya dönüyor dediği için engizisyon mahkemesi önünde yargılanan **Galile**'nin çağımızdaki simgesidir." (Özgür Politika, 2. 12. 1995).

Kanlı zâlimlerin katlettiği Kürt bilgisi **Musa Anter**'in vasiyetini, yakın arkadaşı **Yaşar Kaya**, şöyle aktarıyor: "Çocuklar, ben ölürsem, siz kalırsanız ilk ulusal kurumumuzun girişine Beşikçi'nin bir büstünü dikin. Beni mutlu edersiniz." (Öz-Po, 23.2.1996)

Benzeri bir öneriyi, Beşikçi gibi hayatının büyük bölümünü resmi ideolojinin zindanlarında geçiren büyük şair **Nazım Hikmet**'in yakın arkadaşlarından Arap şair **Kadim Al Samawi** de yapıyor: "Çağımızda düşünceye yönelik çirkin uygulamaların olması, bunu kendi halkına, aydınına layık görenler adına utanç verici bir olaydır. Aslında **Beşikçi** ve **Nazım** gibi insanların, değerlerin, anıtlarının dikilmesi gerek." (Öz-Po, 1 Ocak 1999)

Musa Anter'in vasiyet ettiği, Nazım'ın arkadaşı şair Samawi'nin önerdiği şeyin, günün birinde gerçekleşeceğinden kuşku duyulmamalıdır ve Kürtler adına Beşikçi, bunu çoktan hak etmiştir...

Ç- Beşikçi İle Karagün Dostluğu...

Beşikçi ile doğrudan görüşmemiz ve dostluğumuzun başlaması, 1980'e yani bundan 30 küsur yıl öncesine dayanıyor. Kendisinin bilmem kaçınıcı cezaevinden çıktığı bir zamanda, o zamanlar POL-DER Genel Başkanı olan, Adıyamanlı Êzidî Kürtlerinden **Kadir Boztimur**'la TRT'ye beni ziyarete gelmişlerdi. Kısa zamanda samimi olmuş ve kaynak alış-verişine başlamıştık. Fakat, kısa bir süre sonra Beşikçi'ye yeniden hapisane yolu görünecekti...

Ancak, asıl dostluğumuzun pekişmesi, 1988'de **Özgür Gelecek Dergisi**'ni çıkarmaya başlamamdan sonra oldu. Beşikçi, cezaevinden yeni çıkmış ve ailece sıklıkla görüşmeye başlamıştık. Derginin ilk sayısında, başka birçok yazar ve sanatçının yanısıra Beşikçi'nin görüş ve önerilerine de yer vermiştim. Beşikçi'nin, birinci sırada verdiğim toplam üç küçük parağraftan oluşan önerisi şöyleydi:

"Özgür Gelecek, Kürt insanının kendi kimliğini sorgulayabilmesi için gerekli düşün ortamının hazırlanmasına katkıda bulunmalı.

Kürt insanı, Kürt toplumunun, Türkiye'deki, Ortadođu'daki, Dünya'daki statüsünü öteki toplumlarla karşılaştırabilmeli... Örneğin Arap toplumu, Fars toplumu ve Türk toplumuyla Kürt toplumunun ilişkilerini, ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ve askeri açılardan inceleyebilmeli. Bu karşılaştırmalar kaba da olsa yapılabilmesi... Kürt insanı, ülkesinin bölünmesi ve paylaşılması üzerinde düşünebilmeli.

Özgür Gelecek, Kürtler'de tarih bilincinin ve toplum bilincinin gelişmesine yardımcı olmalı." (Özgür Gelecek, Sayı:1/1988)

Bu kadarlık bir öneri demeti, Beşikçi'nin yeniden Emniyet'e ve DGM'ye taşınmasına yetmişti. Her defasında, kendisini evinden alıyor, Yazışleri Müdürüyle birlikte ya

Emniyet'e ya da DGM'ye götürüyordum. Zaten, derginin sahibi, yayın yönetmeni ve yazarı sıfatıyla hemen her yazıdan dolayı ben de sorumlu tutuluyor ve sözkonusu kurumlar arasında mekik dokuyordum. İlk sayıdan itibaren birçok defa gözaltına alındığım gibi; 2. ve 8. Sayılardaki yazılarımdan dolayı iki kez tutuklanmışım. Hakkımızda düzenlenen İddianamelerle, gerek Beşikçi'nin gerekse benim DGM'de yaptığımız savunmalar daha sonra 1991 yılında "**Kürt Kimliği Mücadelesi / Özgür Gelecek Dava Dosyası**" adıyla kitap olarak da yayımlanmıştı.

Toplam 8 sayı çıkarabildiğimiz **Özgür Gelecek Dergisi** dolayısıyla hakkımızda 30 dava açılmış ve derginin yayını tümünden engellenince, bu kez Kürdoloji alanında kitap yayınına başlamışım. Tam bu sıralar, **Ayşenur Zarakolu**'nun yönetimindeki Belge Yayınları, Beşikçi'nin üç kitabını birden yayımlıyor ve bu toplumda bir bomba etkisi yaratıyordu. Tabii, Beşikçi'yle birlikte Zarakolu da hapsi boyluyordu. Beşikçi, hapisten çıktıktan sonra bu kez onu, Yurt Yayınları'nın sahibi **Ünsal Öztürk**'le tanıştırmışım. Yurt Yayınları, Beşikçi'nin ilk kitabından başlayarak tüm kitaplarını yayımladı ki, bunların sanırım 5 tanesi salt savunmalardan oluşuyordu. Bu defa, Beşikçi ile birlikte Ünsal Öztürk'e de hapisane yolu görünmüştü. O zamanlar, Kürdoloji alanında yayın yapmak gerçekten de ateşten gömlek giymekti...

Nitekim, dergiden dolayı açılan davalar sonuçlanmadan bu kez Kürdoloji alanında yayımladığım kitaplar hem toplatılıyor hem de dava konusu ediliyordu. Türkoloji alanında yayımladığım kitaplarım hakkında herhangi bir dava açılmazken, Kürdoloji alanında yazdığım ya da çıkardığım her kitaptan dolayı dava açılıyordu.

Gerek yıllarca DGM'de yaptığımız savunmalardan, gerekse 1993 Ateşkesinin yarattığı olumlu havadan dolayı, yargılandığım 6 kitaptan beraat etmişim. Ancak, ateşkesin bozulmasıyla siyasi hava yeniden gerginleşmiş ve MGK'nın aldığı gizli bir karar çerçevesinde, beraat ettiğim tüm davalar Yargıtay'da aleyhime bozulmuştu. Tabii DGM'de bu bozmaya uyunca, 10 buçuk yıl hapis cezası kesinleşmiş ve bize sürgün yolu görünmüştü...

Böylece, Beşikçi ile yollarımız bir kez daha ayrılıyor ve 1999 yılı sonunda "**Basın-Yayın Cezalarının Üç Yıl Süreyle Şartlı Ertelenmesine İlişkin Yasa**" ile, 2000 yılı başlarında o, Cezaevinden çıkıyor; ben de sürgün yaşamının ardından ülkeye dönüyordum. Böylece, "karagün dostluğu" yeniden buluşmayla devam ediyordu. Kendisi ülke dışına çıkmadığı için, ancak yazları ülkeye gittiğimde, zaman zaman görüşüyoruz. Kendisi, 2010 yılında, Ümit Kaya'nın benimle yaptığı "**Akıntıya Karşı Yüzmek**" konulu bir nehir-röportaja, "**Kürdoloji ve Alevilik Araştırmalarında Mehmet Bayrak**" başlıklı bir "sunu" yazısı yazma inceliğini göstermiş ve beni gerçekten hem duygulandırmış hem de onurlandırmıştı. Ben ise, son görüşmemizde 1980'de Toptaşı Cezaevi'nde yazıp, yönetimce elkonulan ve kendisinde bulunmayan bir yazısını kendisine vermiş ve çocuklar gibi sevindiğine tanık olmuşum. Şimdilerde; kaderbirliği, dostluk ve kadirbilirlik böyle birşey olmalı diye düşünüyor; güvene dayalı dar ve zor zaman dostluğunun değerini bir kez daha yüreğimin derinliklerinde hissediyorum... Beşikçi'nin, bugüne kadarki erdemli mücadelesi ve kalıcı ürünleriyle Kürt toplumunun vicdanında ölümsüzlüğe kavuştuğunu rahatlıkla söyleyebiliriz...